

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ
Катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Кристина Борисова Илиева

на дисертационния труд на тема

ТИПОГРАФСКИ ДИЗАЙН НА ДЕТСКАТА КНИГА

**ШРИФТОВА РАЗПОЗНАВАЕМОСТ, ЯСНОТА И ЕФЕКТИВНОСТ
В ПРОЦЕСА НА СЪЗДАВАНЕ НА ЧЕТИВНА ГРАМОТНОСТ
В ПРЕДУЧИЛИЩНАТА И РАННАТА УЧИЛИЩНА
ВЪЗРАСТ**

**на Мая Стоянова
докторант**

Научен ръководител: доц. д-р Веселина Вълканова

Научния труд на Мая Стоянова се състои от увод, четири глави, заключение, библиография, два библиографски списъка на изследваните материали и публикации по темата, както и приложения с богат илюстративен материал.

Уводът очертава прецизно темата, методологията, основната цел и обекта на изследване на дисертацията, като дава основни направления в последващите детайлни разработки по всяка една от посочените насоки.

В първа глава се разглеждат обстойно неврофизиологичните, когнитивните и психолингвистични аспекти на четивния процес, което дава солидна база за проследяване на по-нататъшните тенденции в шрифтовия дизайн, свързани с перцепцията на шрифта в контекста на специфичните нарушения на четенето и някои проблеми при формирането на четивни умения, които са обект и фокус на втора глава. В трета глава, съвсем логично, се разглежда четивността и ефективността на шрифта в процеса на създаване на четивна грамотност, като в случая двете стойности са получили прецизна дисекция и подробен анализ от всички възможни гледни точки. Четвърта глава за мен е апотеоза на целия труд – в нея се разглеждат „под лупа” различни издания на читанки и буквари за първи клас, като в тринадесет различни графични категории се прави техен сравнителен анализ.

Заключението е логичен извод от проведения труд и дава почва за размисли и изведени резултати по разискваната тема. В подкрепа на всичко написано идва изключително богатия списък от библиография на български и чуждестранни автори, което за пореден път потвърждава сериозността за изследването и ерудицията на неговия автор. Към приложенията виждаме и впечатляващ илюстративен материал, който дава възможност по-пълноценно да се възприеме текстовата част на настоящия

труд. Публикациите по темата в утвърдени медии също така са знак за сериозността на разглеждания проблем.

След обстойно запознаване с настоящия труд това, което няма как да не се отбележи първо, е изключително сериозния и задълбочен подход към разискваната тема. В наши дни рядко се среща подобно емпирично изследване, базирано не само на предходни анализи, но и на самостоятелно прецизно изследване и анализиране на отделни параметри – в случая разделени (както се спомена по-горе) на тринадесет отделни пункта:

- 1. формат на книжното тяло и пропорции*
- 2. размери на печатаемото поле*
- 3. шрифтова фамилия*
- 4. височина на шрифта*
- 5. ширина на шрифта*
- 6. x-височина на шрифта*
- 7. дължина на наборния ред*
- 8. разстояние между буквите / тракинг*
- 9. разстояние между думите*
- 10. междуредово отстояние / лединг*
- 11. входни отстъпи*
- 12. текстово подравняване*
- 13. процент на използваемост на хартията / страницата*

Държа на тяхното изброяване, понеже за всеки, който се занимава с проектиране на книги и шрифт, те са безкрайно показателни от гледна точка на подробността и прецизността на изследването.

Тези типографски параметри дават възможност за проследяване на тенденции и зависимости в производството на този така специфичен и

особен по рода си учебен материал – предназначен за начинаещи в четенето на родния си език деца.

Като се замислим, производството на литература от подобен тип е от изключително значение, макар и да изглежда само като част от поредицата учебни материали. Това е „АБВ“-то, в буквалния смисъл. То залага основи на лесното и безпроблемно навлизане на бъдещите членове на обществото в него, залага, освен това – и не на последно място – основи на естетиката и на хармоничното възприятие на света у децата. Колкото по-отговорно се подходи към настоящия проблем, толкова по-малко оплаквания и проблеми ще имаме в бъдеще, когато говорим за „лош вкус“ или недостатъчно високи критерии у бъдещето поколение към всички страни от живота, които са свързани с каквито и да било естетични категории.

Усета към красотата се възпитава от люлката, и именно на графичните дизайнери се пада нелеката задача да работят по въпроса. Общо взето, това не може да се визира като само техен проблем – прекалено сложни са връзките в обществото, които водят до успешна реализация на тази мисия, но все пак в основата са дизайнерите. В тази връзка настоящият труд би могъл да се характеризира като изключително полезен за творци, които биха искали да постигнат максимални резултати в свои евентуални проекти по учебни материали от този вид. Сравнителните анализи на 32 буквара и 35 читанки, издадени в България от 1900 г. до 2014 г. дават широк спектър от материали за размисли и изводи, което до води до подобряване на визуалния и практическия вид на бъдещи такива. Както беше посочено по-рано, целите на развитието в тази посока са в план обогатяване на визуалната култура на бъдещите поколения, които се възпитават въз основа на тези учебни материали, като техен първи досег с писмеността изобщо.

Като препоръки бих могла да отбележа възможното опростяване на изказа, което би направило настоящия труд достъпен за по-широка аудитория от ползватели, докато в настоящия му вид той е предназначен за изключително тесен кръг от специалисти. Предвид непреходната актуалност на темата, това би било от полза за популяризирането на дисертацията, а в крайна сметка и от полза за обществото, в което живеем. Що се отнася до заключенията, базирани на настоящия труд, смятам, че той дава възможности и за по-категорични изводи от тези, които можем да прочетем в заключителната част. От друга страна, предвид неговата широката обхватност, той е прекрасна база за анализиране от евентуални бъдещи негови читатели, които имат възможност да правят свои специфични за целите им изводи, което, от моя гледна точка, може да се отчете като несъмнен плюс към достоинства на дисертацията.

С оглед на всичко казано до тук, смятам определено, че настоящият дисертационен труд е с приносно научно-теоретично значение и убедено изказвам заключението, че той напълно отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Мая Стоянова образователната и научна степен „доктор”.

София
19 февруари 2015 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доц. д-р Кристина Борисова Илиева